EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 5.6.2019.
COM(2019) 522 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Portugāles 2019. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Portugāles 2019. gada stabilitātes programmu

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Portugāles 2019. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Portugāles 2019. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Komisija 2018. gada 21. novembrī pieņēma gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2019. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Tajā pienācīgi ņēma vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāru, ko Eiropas Parlaments, Padome un Komisija pasludināja 2017. gada 17. novembrī. Gada izaugsmes pētījumā iekļautās prioritātes Eiropadome apstiprināja 2019. gada 21. martā. Komisija 2018. gada 21. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Portugāle bija minēta to dalībvalstu vidū, par kurām tiks izstrādāts padziļināts pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī ieteikumu "Padomes ieteikums par eurozonas ekonomikas politiku", kuru Eiropadome apstiprināja 2019. gada 21. martā. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku (turpmāk "eurozonai adresētais ieteikums") Padome pieņēma 2019. gada 9. aprīlī.

[1] OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.
[2] OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

(2) Ņemot vērā to, ka Portugāle ir dalībvalsts, kuras valūta ir euro, un ekonomiskajā un monetārajā savienībā starp ekonomikām ir cieša savstarpējā saikne, Portugālei būtu jānodrošina pilnīga un savlaicīga ieteikuma par eurozonu īstenošana, kā tas ir atspoguļots 1.–4. ieteikumā turpmāk. Konkrētāk, ar ieguldījumiem saistītas ekonomikas politikas koncentrēšana konkrētās jomās un neplānotu ieņēmumu izmantošana valsts parāda samazināšanai palīdzēs īstenot otro eurozonas ieteikumu attiecībā uz ieguldījumu atbalstīšanu un rezervju atjaunošanu. Pasākumi, kuru mērķis ir samazināt darba tirgus segmentāciju, uzlabot prasmes un sociālās drošības tīkla efektivitāti, palīdzēs īstenot trešo eurozonas ieteikumu attiecībā uz darba tirgus un sociālās aizsardzības sistēmu darbību. Pasākumi, kuru mērķis ir samazināt regulatīvo slogu, palīdzēs īstenot pirmo eurozonas ieteikumu attiecībā uz uzņēmējdarbības vidi un ražīguma uzlabojumiem eurozonas līdzsvarošanai. Maksātnespējas un atgūšanas procedūru efektivitātes palielināšana palīdzēs īstenot ceturto eurozonas ieteikumu attiecībā uz ienākumus nenesošu aizdevumu samazināšanu.

(3) 2019. gada ziņojums par Portugāli[3] tika publicēts 2019. gada 27. februārī. Tajā bija izvērtēts, kā Portugāle īstenojusi tai adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma 2018. gada 13. jūlijā, turpmākie pasākumi, kas veikti pēc iepriekšējos gados pieņemtajiem ieteikumiem, un Portugāles progress virzībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" valsts mērķu sasniegšanu. Tajā bija ietverts arī padziļināts pārskats, kurš veikts saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu un kura rezultāti arī tika publicēti 2019. gada 27. februārī[4]. No Komisijas veiktās analīzes tika secināts, ka Portugālē pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Konkrētāk, lielās neto ārējās saistības, lielais privātā sektora un valsts parāds un lielais ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvars rada neaizsargātību maza produktivitātes pieauguma apstākļos. Joprojām saglabājas politikas nepilnības, jo īpaši attiecībā uz to pasākumu īstenošanu, kas paredzēti, lai samazinātu ienākumus nenesošu aizdevumu apjomu un uzlabotu darījumdarbības vidi. Būs jāuzrauga tas, kā tiek pieņemti un īstenoti vairāki reformu plāni, tajā skaitā fiskālās jomas strukturālās reformas, kuru mērķis ir stiprināt publisko finanšu stabilitāti.

(4) Portugāle savu 2019. gada valsts reformu programmu un 2019. gada stabilitātes programmu iesniedza 2019. gada 30. aprīlī. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus.

(5) Attiecīgie šai valstij adresētie ieteikumi ir ņemti vērā, plānojot Eiropas strukturālos un investīciju fondus ("ESI fondi") 2014.–2020. gada plānošanas periodam. Kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1303/2013[5] 23. pantā, Komisija var pieprasīt dalībvalstij pārskatīt tās partnerības nolīgumu un attiecīgās programmas un ierosināt grozījumus, ja tas ir vajadzīgs, lai palīdzētu īstenot attiecīgos Padomes ieteikumus. Sīkāku informāciju par to, kā tā izmantotu minēto noteikumu, Komisija ir sniegusi norādes par to, kā piemērojami pasākumi, kuri saista ESI fondu efektivitāti ar pareizu ekonomikas pārvaldību[6].

---

3 SWD(2019) 1021 final.

4 COM(2019) 150 final.

5 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.).

6 COM(2014) 494 final.

(6) Portugāle šobrīd ir Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvajā daļā, un tai piemēro pārejas noteikumu par parādu. Savā 2019. gada stabilitātes programmā Portugāle plāno 2019. gadā sasniegt nominālo deficītu 0,2 % apmērā no IKP, 2020. gadā – pārpalikumu 0,3 % apmērā no IKP un līdz 2022. gadam panākt turpmākus uzlabojumus līdz pārpalikumam 0,7 % apmērā no IKP. Minētajos plānos tikai daļēji ņemts vērā, ka banku atbalsta pasākumu dēļ no 2020. gada, iespējams, palielināsies deficīts. Pamatojoties uz pārrēķināto strukturālo bilanci, vidēja termiņa budžeta mērķi, kas ir mainīts no strukturālā pārpalikuma 0,25 % apmērā no IKP 2019. gadā uz līdzsvarotu budžeta stāvokli strukturālā izteiksmē, sākot no 2020. gada, plānots sasniegt 2020. gadā. 2019. gada stabilitātes programmā ir prognozēts, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2019. gadā sasniegs 118,6 % un 2020. gadā – 115,2 %, un tad 2022. gadā tā būtu 103,7 %. Makroekonomikas scenārijs, kas ir minēto budžeta prognožu pamatā, ir ticams attiecībā uz 2019. un 2020. gadu un optimistisks attiecībā uz turpmākajiem gadiem. Tajā pašā laikā netika pietiekamā mērā precizēti pasākumi, kuru mērķis ir veicināt plānoto deficīta mērķu sasniegšanu no 2019. gada.

(7) 2019. gada stabilitātes programmā nav sniegta informācija par ārkārtas izdevumu ietekmi uz budžetu saistībā ar preventīviem pasākumiem, lai aizsargātu valsts teritoriju pret meža ugunsgrēkiem pēc liela mēroga meža ugunsgrēkiem, kas notika 2017. gadā. Tomēr 2019. gada 9. maija vēstulē Portugāles iestādes sniedza pietiekamus pierādījumus par šo papildu budžeta izmaksu apmēru un veidu. Konkrētāk, vēstulē norādīts, ka 2018. gada budžeta izpildē ietverti ārkārtas izdevumi aptuveni 0,04 % apmērā no IKP saistībā ar preventīviem pasākumiem valsts teritorijas aizsardzībai pret ugunsgrēkiem. 2019. gada 9. maija vēstulē ir norādīti izdevumi saistībā ar ārkārtas situāciju pārvarēšanu, kas klasificēti kā vienreizēji pasākumi, un izdevumi saistībā ar preventīviem pasākumiem. Ņemot vērā, ka šie izdevumi ir integrēti un tieši saistīti ar plaša mēroga mežu ugunsgrēkiem 2017. gadā, piemērojot "ārkārtēju apstākļu" klauzulu, varētu apsvērt īpašu režīmu izdevumiem aizsardzībai pret mežu ugunsgrēkiem. Saskaņā ar Komisijas datiem attiecināmie papildu izdevumi preventīviem pasākumiem 2018. gadā sasniedz 0,04 % no IKP. Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punktā un 6. panta 3. punktā paredzētie noteikumi atļauj šos papildu izdevumus, jo nepieredzēti plašā mēroga mežu ugunsgrēki ir uzskatāmi par ārkārtējiem apstākļiem, to ietekme uz Portugāles publiskajām finansēm ir ievērojama un stabilitāte netiktu apdraudēta, pieļaujot pagaidu novirzi no korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai. Tādējādi nepieciešamās korekcijas 2018. gada vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai tika samazinātas, lai ņemtu vērā šīs papildu izmaksas.

(8) Padome 2018. gada 13. jūlijā ieteica Portugālei nodrošināt, lai valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma temps[7] 2019. gadā nepārsniegtu 0,7 %, kas atbilst gada strukturālajai korekcijai 0,6 % apmērā no IKP. Pamatojoties uz Komisijas 2019. gada pavasara prognozi, pastāv risks, ka 2019. gadā būs ievērojama novirze no minētās ieteiktās korekcijas.

[7] Valdības neto primāros izdevumus veido kopējie valdības izdevumi, izņemot procentu izdevumus, izdevumus saistībā ar Savienības programmām, kas ir pilnībā izlīdzināti ar ienākumiem no Savienības fondiem, un nediskrecionāras izmaiņas saistībā ar bezdarbnieku pabalstu izdevumiem. Valsts finansētā bruto pamatkapitāla veidošanas līmenis ir izlīdzināts 4 gadu laikposmā. Ir ņemti vērā tiesību aktos paredzētie diskrecionārie ieņēmumu pasākumi vai ieņēmumu palielinājumi. Vienreizēji pasākumi gan ieņēmumu, gan izdevumu jomā ir atskaitīti.

(9) 2020. gadā Portugālei vajadzētu sasniegt savu vidēja termiņa budžeta mērķi, ņemot vērā pielaidi, kas saistīta ar neierastajiem apstākļiem, par kuriem atļauta pagaidu novirze. Pamatojoties uz Komisijas 2019. gada pavasara prognozi, tas atbilst valdības neto primāro izdevumu maksimālajam nominālajam pieauguma tempam 1,5 % apmērā, kas atbilst strukturālajai korekcijai 0,5 % apmērā no IKP gadā. Pamatojoties uz Komisijas 2019. gada pavasara prognozi nemainīgas politikas apstākļos, pastāv risks būtiski novirzīties no minētās prasības 2020. gadā. Tajā pašā laikā tiek prognozēts, ka Portugāle 2019. gadā izpildīs pārejas noteikumu par parādu, jo tika pieļauta ikgadējā novirze 0,25 % apmērā, bet *prima facie* netiek prognozēts, ka tā izpildīs noteikumu par parādu 2020. gadā. Kopumā Padome uzskata, ka, sākot ar 2019. gadu, būtu jāveic nepieciešamie pasākumi, lai ievērotu Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus. Svarīgi būtu jebkādus neparedzētus ieņēmumus izmantot tam, lai vēl vairāk samazinātu vispārējās valdības parāda attiecību.

(10) Portugāles fiskālās stabilitātes nostiprināšana ir atkarīga no pastāvīgas, izaugsmi veicinošas fiskālās konsolidācijas, tomēr ir iespējams uzlabot publisko finanšu kvalitāti un padarīt izdevumus izaugsmei labvēlīgākus, atbalstot ieguldījumus (skatīt turpmāk). Neraugoties uz to, ka publiskie ieguldījumi 2018. gadā ir palielinājušies, tie joprojām ir ļoti nelieli salīdzinājumā ar ES standartiem un ir nemainīgi mazāki par valdības mērķiem. Lai uzlabotu izdevumu kontroli un palielinātu izdevumu efektivitāti, joprojām ir ļoti svarīgi īstenot saistību kontroles likumu, stingri un laikus īstenot budžeta pamatlikumu un turpināt racionalizācijas centienus. Nesenā atsevišķā augšupvērstā izdevumu pārskatīšana konkrētās nozarēs ir radījusi kopumā ierobežotus efektivitātes ietaupījumus. Lai panāktu lielāku efektivitāti, izdevumu pārskatīšanai būtu jākļūst par Portugāles budžeta sistēmas regulāru iezīmi. Turklāt joprojām ir vajadzīgas padziļinātas reformas efektivitātes palielināšanai un skaidra lejupvērsta koncentrēšanās uz kopējo izdevumu ierobežošanu. Tas lielā mērā būtu jābalsta uz valsts pārvaldes reformas stratēģiju, kuras mērķis ir labāk saskaņot valsts nodarbinātības līmeni ar vajadzību sniegt efektīvus pakalpojumus, kas ietver atbalstu personāla pārdalei un pārkvalifikācijai, individuālā snieguma veicināšanu un valsts dienesta pievilcību augsti kvalificētiem darbiniekiem.

(11) Portugāles publiskās finanses nepārtraukti izjūt spiedienu, ko rada nelabvēlīgas demogrāfiskās tendences, jo īpaši sabiedrības novecošana, kam ir negatīvas sekas, jo īpaši attiecībā uz pensiju un veselības aprūpes sistēmu ilgtspēju. Lai gan iepriekšējās reformas uzlaboja pensiju sistēmas ilgtermiņa stabilitāti, pastāvīgie īpašie pensiju palielinājumi un pirmstermiņa pensionēšanās reformas ir radījušas papildu diskrecionārus pensiju izdevumu palielinājumus papildus pamatā esošai augšupejošai tendencei, ko nosaka novecošana. Pensiju sistēmas vispārējā ilgtspēja var būt apdraudēta, ja nav atbilstošu kompensācijas pasākumu. Veselības nozarē 2018. gadā joprojām tika veicināta izmaksu lietderība, tajā skaitā arvien vairāk paļaujoties uz centralizēto iepirkumu un plašāku ģenērisko un biolīdzīgo zāļu izmantošanu. Tajā pašā laikā pastāvīgi lieli slimnīcu kavētie maksājumi rodas no nepietiekamas budžeta plānošanas un izpildes un trūkumiem grāmatvedības kontroles un vadības prakses jomā. Slimnīcu kavēto maksājumu pagaidu samazinājumi 2018. gadā galvenokārt bija saistīti ar apjomīgiem ārkārtas grāmatojumu noskaidrošanas pasākumiem. Jaunas programmas 2019. gadam mērķis ir strukturāli novērst slimnīcu kavētos maksājumus, ieviešot jaunu pārvaldības modeli valsts slimnīcām, vienlaikus būtiski palielinot to gada budžetus. Šīs programmas spēja palēnināt slimnīcu kavēto maksājumu uzkrāšanos īsterminā un tādējādi nodrošināt to kopējā uzkrājuma strukturālu samazinājumu ir īpaši atkarīga no tās laicīgas un efektīvas īstenošanas.

(12) Valsts uzņēmumu neto ienākumu palielināšana un to parādu samazināšana palīdzētu padarīt Portugāles publiskās finanses stabilākas. Iestādes plāno, ka valsts uzņēmumu neto ienākumi kopumā 2019. gadā pietuvosies līmenim, kurš ir tuvu līdzsvaram, kas nozīmē kavēšanos salīdzinājumā ar iepriekšējiem paziņojumiem, kuru mērķis bija līdzīgs iznākums jau 2018. gadā. Turklāt pasākumi nolūkā nodrošināt sākotnējo darbības plānu ievērošanu un centieni nolūkā nodrošināt laicīgāku, pārredzamāku un visaptverošu uzraudzību tika aizkavēti un vajadzības gadījumā tika lēni pārvērsti koriģējošos pasākumos. Proti, nav nodrošināta pietiekama *ex ante* pārredzamība attiecībā uz valsts uzņēmumu finansēšanu, izmantojot rekapitalizāciju un aizdevumus.

(13) Neraugoties uz to, ka tiek īstenoti daži pasākumi, lai samazinātu darba tirgus segmentāciju, piemēram, darba inspekcijas pastiprināšana un integrācijas programmas īstenošana attiecībā uz valsts dienestā strādājošiem nestabilā situācijā esošiem darba ņēmējiem, Portugālē pagaidu darbinieku īpatsvars joprojām pārsniedz ES vidējo rādītāju. Parlamentam vēl jāapstiprina un jāpārvērš konkrētos tiesību aktos specifiskāki pasākumi, par kuriem vienojās valdība, darba devēji un darba ņēmēju pārstāvji un kuru mērķis ir vēl vairāk samazināt darba tirgus segmentāciju un nestabilitāti un veicināt darba koplīguma slēgšanas sarunas.

(14) Uzlabotu darba tirgus apstākļu rezultātā ir samazinājies to cilvēku skaits, kuriem draud nabadzība vai sociālā atstumtība. Neraugoties uz šo uzlabojumu, ienākumu nevienlīdzība joprojām ir liela, un sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības samazināšanu ir ierobežota. Lai gan ienākumu nevienlīdzība Portugālē samazinās, tā joprojām ir ievērojami lielāka par ES vidējo rādītāju. Minimālā ienākuma shēmas atbilstība ir viena no zemākajām ES, nodrošinot ienākumus tikai 40 % apmērā no valsts nabadzības sliekšņa. Ja vien tas netiks pārskatīts, sociālo pārvedumu zemā efektivitāte varētu nopietni tikt pārbaudīta turpmāka ekonomikas attīstības palēninājuma gadījumā, kas īpaši ietekmē neaizsargātas personas.

(15) Darba ņēmēju zemais kvalifikācijas līmenis ir šķērslis ieguldījumiem un ražīguma pieaugumam. Aptuveni 50 % iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 64 gadiem ir zems iegūtais izglītības līmenis, kas ir ievērojami virs Savienības vidējā rādītāja – 22 % 2018. gadā. Kvalificēta personāla ierobežotā pieejamība ir svarīgs ieguldījumu šķērslis, kuru norāda uzņēmumi. Jo īpaši attiecībā uz pieaugušo izglītību ir iespējams vēl vairāk iesaistīt zemi kvalificētos darbiniekus (kuru līdzdalība apmācībā ir zemāka par Savienības vidējo rādītāju) un paplašināt mērķorientētus valsts stimulus maziem un vidējiem uzņēmumiem apmācīt savus darbiniekus. Digitālās prasmes ir īpaša problēma, jo 50 % Portugāles iedzīvotāju trūkst digitālo pamatprasmju, salīdzinot ar Savienības vidējo rādītāju – 43 %. Ieguldījumi izglītībā un apmācībā, tajā skaitā infrastruktūrā, ir būtiski, lai uzlabotu nodarbināmību un sociālo mobilitāti.

(16) Pasākumi, kuru mērķis ir palielināt uzņemšanu augstākajā izglītībā, piemēram, ievērojams stipendiju palielinājums, tiek veikti kā daļa no centieniem palielināt augstākās izglītības absolventu skaitu. Portugālē 30–34 gadu vecuma grupā 33,5 % ir ieguvuši augstāko izglītību, kas joprojām ir zem ES vidējā rādītāja – 40,7 %. Šo zemo īpatsvaru noturīgums, jo īpaši attiecībā uz absolventiem informācijas un komunikācijas tehnoloģijās, dabaszinātnēs, matemātikā un statistikā, var negatīvi ietekmēt Portugāles ražīguma pieaugumu un inovācijas spēju. Lai gan valdība cenšas risināt šo jautājumu, palielinot studiju vietu skaitu šajās jomās un īstenojot augstākās izglītības sistēmas pārskatīšanu, ir jāpieliek lielākas pūles.

(17) Ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvars finanšu sistēmā joprojām ir salīdzinoši augsts – 11,3 %. Tomēr lielākā daļa banku panāca būtisku progresu attiecībā uz mērķu

sasniegšanu nolūkā samazināt ienākumus nenesošus aizdevumus. Problemātisku aktīvu sekundārais tirgus guva impulsu, bet bankas arī paātrināja norakstīšanu un ienākumus nenesošo kredītu atveseļošanu. Ienākumus nenesošo aizdevumu sadalījumā joprojām stabili augsts īpatsvars (65 %) ir uzņēmumu ienākumus nenesošiem aizdevumiem. Pēdējos gados iestādes ir īstenojušas vairākas juridiskas un institucionālas reformas attiecībā uz maksātnespēju un parādu piedziņu. Tomēr vidējais maksātnespējas procedūru ilgums joprojām ir pastāvīgi liels tāpat kā neizskatīto lietu skaits tiesā. Juridiskais un tiesiskais regulējums būtiski ietekmē atgūšanas procesu un izredzes uz efektīvu nodrošinājuma pārņemšanu. Atgūšanas procesa lielais vidējais ilgums negatīvi ietekmē ienākumus nenesošo aktīvu tirgus cenas.

(18) Administratīvās vienkāršošanas reformas lielākoties nav veiktas, jo centieni šajā jomā lielākoties aprobežojas ar procedūru dematerializācijas vispārēju īstenošanu un vienreizējas iesniegšanas principu. Par prioritāti jo īpaši būtu jānosaka iesniedzamo dokumentu skaita ierobežošana un vai nu atļauju piešķiršanas sistēmu aizstāšana ar vienkāršām deklarācijām par atbilstību piemērojamiem nosacījumiem, vai – attiecībā uz jutīgākām nozarēm – atļauju vienkāršošana, samazinot lēmumu pieņemšanas termiņus un pieņemot klusējot dotu apstiprinājumu. Joprojām trūkst procedūru racionalizēšanas konkrētām nozarēm. Joprojām pastāv pārmērīgas administratīvās maksas, jo īpaši būvniecības nozarē. Turklāt publiskā iepirkuma plānošanas un uzraudzības trūkumi kavē konkurenci. Publiskā iepirkuma rezultātus varētu uzlabot, ieviešot strukturētu un kvantitatīvu plānošanu un nodrošinot līgumu izpildes posma ciešāku uzraudzību. Neraugoties uz tiešu piešķīrumu ievērojamu samazinājumu laikā no 2017. līdz 2018. gadam, to izmantošana joprojām ir augsta.

(19) Finanšu palīdzības programmas ietvaros Portugāle ir pielikusi pūles, lai samazinātu regulatīvo slogu augsti reglamentētām profesijām, jo īpaši ieviešot 2013. gada pamatlikumu. Tomēr dažos gadījumos šis progress tika apturēts vai pat pavērsts pretējā virzienā, pieņemot statūtus atsevišķām profesijām un ieviešot aizliegumu uzņēmumu grupām. Regulatīvie un administratīvie ierobežojumi attiecībā uz uzņēmējdarbību un profesionālajiem pakalpojumiem ir noteicošie, radot bažas par konkurenci, cenu līmeni, inovāciju un pakalpojumu kvalitāti. Līdz šim nav paziņoti nekādi reformu plāni, atbildot uz Komisijas ieteikumiem par profesionālo pakalpojumu regulējumu[8] vai atbildot uz ESAO 2018. gada Konkurences novērtējuma pārskatu par Portugāles pašregulējošām profesijām (sadarbībā ar Portugāles Konkurences iestādi).

(20) Nosacījumi, kas uzņēmumiem jāievēro, lai piekļūtu finansējumam, pēdējos gados uzlabojas, un to uzņēmumu īpatsvars, kas ziņo par piekļuvi finansējumam kā galveno ierobežojumu ieguldījumiem, tagad atbilst ES vidējam rādītājam. Portugāles iestādes uzsāka un pastiprināja vairākas iniciatīvas šajā jomā, piemēram, programmu *Capitalizar* un citas programmas, kas vērstas uz konkrētiem uzņēmumu veidiem vai nozarēm. Tomēr Portugāles uzņēmumi joprojām lielā mērā paļaujas uz saviem resursiem, lai finansētu ieguldījumus, un liela daļa banku aizdevumu nonāk uzņēmumos ar ļoti zemu ražīgumu. Zemais ieguldītā kapitāla līmenis uz vienu darba ņēmēju ir būtisks šķērslis Portugāles ekonomikas ražošanas struktūras uzlabošanai. Šajā kontekstā ir svarīgi palielināt produktīvus ieguldījumus, vienlaikus tos pakāpeniski pārvirzot uzņēmumiem ar izaugsmes potenciālu un nozarēs ar augstu produktivitātes profilu. Lai gan pēdējos gados palielinās citi finansējuma avoti,

[8] SWD(2016) 436 final.

piemēram, riska un pašu kapitāls, tie joprojām ir ievērojami mazāki par ES vidējo rādītāju.

(21) Tiesu sistēma kļūst efektīvāka, taču joprojām saskaras ar būtiskām problēmām, kas saistītas ar ilgstošu tiesvedību un lielu neizskatīto lietu skaitu, jo īpaši administratīvajās un nodokļu tiesās. Lai arī centieni apkarot korupciju turpinās, korupcijas novēršana joprojām ir problēma, jo trūkst koordinētas stratēģijas un skaidras atbildības.

(22) Ieguldījumi pētniecībā un izstrādē pēdējā laikā atkal ir palielinājušies, taču ar to nepietiek, lai atjauninātu Portugāles valsts pētniecības un inovācijas sistēmu. Pēc gadiem ilgas lejupslīdes pētniecības un izstrādes izdevumu īpatsvars pret IKP pēdējā laikā ir palielinājies, un 2017. gadā uzņēmumu pētniecības un izstrādes intensitāte nedaudz pārsniedza valsts pētniecības un izstrādes intensitāti. Nelieli panākumi ir gūti, lai modernizētu Portugāles ekonomikas struktūru un paaugstinātu pievienotās vērtības daļu augsto tehnoloģiju ražošanā un zinātnesietilpīgos pakalpojumos. Ieguldījumu veicināšana nemateriālos aktīvos, tajā skaitā pētniecībā un izstrādē, kā arī vadības prasmēs, finanšpratībā un digitālajās prasmēs, lai ļautu uzņēmumiem augt, palielināt to inovācijas spējas un iekļūt eksporta tirgos, piedāvā Portugālei nozīmīgu potenciālu ieguldījumu un ražīguma pieauguma stimulēšanai.

(23) Nepietiekami jūras un dzelzceļa savienojumi apgrūtina uz eksportu orientētu uzņēmumu pilnīgu ieguvumu no vienotā tirgus potenciāla. Ņemot vērā Portugāles ģeogrāfisko atrašanās vietu, tas ir dabisks jūras šķērsošanas punkts, jo īpaši transatlantiskajiem maršrutiem. Laicīgi ieguldījumi jaunajos konteineru termināļos Sinešā un Bareiru (Vasko da Gamas terminmāls) un notiekošo ieguldījumu projektu pabeigšana pārējās galvenajās Portugāles ostās (Vjana du Kaštelu, Lekso, Aveiru, Figeira da Foša, Setubala) palielinātu konteineru pārkraušanas iespējas šajās ostās. Dzelzceļi joprojām netiek plaši izmantoti savienojumos ar Spāniju (gan austrumu-rietumu, gan ziemeļu-dienvidu transporta koridori). Visaptveroša Ibērijas pussalas plāna izstrāde, kas ietver starpposmu, termināļu, starpsavienojumu apzināšanu, kas vajadzīgi, lai gūtu labumu no Spānijas tīkla modernizācijas un Starptautiskās dzelzceļu savienības sliežu platuma izveides, palīdzētu palielināt Portugāles starptautisko dzelzceļa pārvadājumu efektivitāti.

(24) Ieguldījumi resursu efektīvā izmantošanā un pielāgošanās klimata pārmaiņām palīdzētu ilgtermiņā sasniegt ilgtspējīgu izaugsmi. Klimata pārmaiņu negatīvās ietekmes, piemēram, plūdu un mežu ugunsgrēku, prognozēšana joprojām ir problēma Portugālē. Joprojām pastāv problēmas sasniegt 2020. gada energoefektivitātes mērķi, un jaunākie dati par 2017. gadu liecina, ka enerģijas patēriņš pieaug. Joprojām pastāv plaša rezerve uzlabot ēku energoefektivitāti un samazināt enerģijas patēriņu uzņēmējdarbībā. Ibērijas pussalas labāka energotīklu savienojamība varētu veicināt lielāku konkurenci un sekmēt atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošanu.

(25) ES līdzekļu plānošana laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam varētu palīdzēt novērst dažus no ieteikumos norādītajiem trūkumiem, jo īpaši jomās, uz kurām attiecas ziņojuma par valsti[9] D pielikums. Tas ļautu Portugālei pēc iespējas labāk izmantot minētos līdzekļus norādītajās nozarēs, ņemot vērā reģionālās atšķirības un tālāko reģionu īpašo situāciju. Valsts administratīvās spējas stiprināšana attiecībā uz šo līdzekļu pārvaldību ir svarīgs faktors šo ieguldījumu veiksmīgai īstenošanai.

[9] SWD(2019) 1021 final.

(26) Komisija 2019. gada Eiropas pusgada ietvaros ir veikusi visaptverošu Portugāles ekonomikas politikas analīzi un publicējusi to 2019. gada ziņojumā par šo valsti. Tā ir arī novērtējusi 2019. gada stabilitātes programmu un 2019. gada valsts reformu programmu un to, kā īstenoti Portugālei iepriekšējos gados adresētie ieteikumi. Tā ir ņēmusi vērā ne tikai programmu svarīgumu ilgtspējīgai fiskālajai un sociālekonomiskajai politikai Portugālē, bet arī to atbilstību Savienības noteikumiem un norādēm, ņemot vērā, ka ir jānostiprina Savienības vispārējā ekonomikas pārvaldība, turpmākajos valsts lēmumos nodrošinot Savienības līmeņa ieguldījumu.

(27) Ņemot vērā šo novērtējumu, Padome ir izskatījusi 2019. gada stabilitātes programmu, un tās atzinums[10] ir atspoguļots jo īpaši 1. ieteikumā turpmāk.

(28) Padome ir izskatījusi 2019. gada valsts reformu programmu un 2019. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas padziļināto pārskatu un šo novērtējumu. Tās ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1.–4. ieteikumā, Minētie ieteikumi arī palīdzēs īstenot eurozonai adresēto ieteikumu, jo īpaši pirmo, otro un ceturto eurozonas ieteikumu. 1. ieteikumā minētā fiskālā politika citstarp veicina ar lielo valsts parādu saistītās nelīdzsvarotības risināšanu,

AR ŠO IESAKA Portugālei 2019. un 2020. gadā rīkoties šādi.

1. 2020. gadā sasniegt vidēja termiņa budžeta mērķi, ņemot vērā pielaidi, kas saistīta ar neierastiem apstākļiem, attiecībā uz kuriem piešķirta pagaidu novirze. Izmantot neplānotos ieņēmumus, lai straujāk samazinātu vispārējās valdības parāda attiecību pret IKP. Uzlabot publisko finanšu kvalitāti, piešķirot prioritāti izaugsmi veicinošiem izdevumiem, vienlaikus stiprinot vispārējo izdevumu kontroli, izmaksu efektivitāti un pienācīgu budžeta plānošanu, īpašu uzmanību pievēršot kavēto maksājumu ilgstošai samazināšanai slimnīcās. Uzlabot valsts uzņēmumu finanšu stabilitāti, vienlaikus nodrošinot laicīgāku, pārredzamāku un visaptverošu uzraudzību.

2. Pieņemt pasākumus darba tirgus segmentācijas mazināšanai. Uzlabot iedzīvotāju prasmju līmeni, jo īpaši viņu digitālo pratību, tajā skaitā padarot pieaugušo izglītību piemērotāku darba tirgus vajadzībām. Palielināt augstākās izglītības absolventu skaitu, jo īpaši zinātnes un informācijas tehnoloģiju jomā. Uzlabot sociālās drošības tīkla efektivitāti un piemērotību.

3. Uz ieguldījumiem vērstu ekonomikas politiku koncentrēt uz pētniecību un inovāciju, dzelzceļa transportu un ostu infrastruktūru, zemām oglekļa emisijām un enerģētikas pārkārtošanu un energotīklu starpsavienojumu paplašināšanu, ņemot vērā reģionālās atšķirības.

4. Ļaut ātrāk atgūt nodrošinājumu, kas saistīts ar ienākumus nenesošiem aizdevumiem, palielinot maksātnespējas un atgūšanas procedūru efektivitāti. Samazināt administratīvo un regulatīvo slogu uzņēmumiem, galvenokārt samazinot nozarei raksturīgos šķēršļus licencēšanai. Izstrādāt ceļvedi, lai samazinātu ierobežojumus augsti reglamentētās profesijās. Palielināt administratīvo un nodokļu tiesu efektivitāti, jo īpaši samazinot tiesvedības ilgumu.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs

[10] Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktu.